GENTA

GENÇ TARTIŞMACILAR MECLİSİ | 2026

Çalışma Rehberi

Milli Eğitim Komisyonu

FETÖ Sonrası Kapatılan Harp Okulları/Askeri Okullar Ekseninde TSK Alt Kademe Teknik Personel ve Subay İhtiyacının "Tam Bağımsız Askeri Liseler" ile Karşılanması Opsiyonunun İncelenmesi

İÇİNDEKİLER

Akademi Başkanından Mektup

Akademik Asistandan Mektup

1. Gündem maddesine giriş;FETÖ Sonrası Kapatılan Harp Okulları/Askeri Okullar Ekseninde TSK Alt Kademe Teknik Personel ve Subay İhtiyacının "Tam Bağımsız Askeri Liseler" ile Karşılanması Opsiyonunun İncelenmesi

2. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Harp Okullarının Tarihsel Gelişimi

2.1. Tanzimat ve II. Abdülhamid Döneminde Kurumsallaşma ile Eğitim Kademelerinin Oluşumu

3. Harp Okullarına Öğrenci Kabulünde Liyakat ve Cemaat Yapılarının Etkisi

3.1. Kabul Sürecinde Liyakatin Korunması ve Çok Yönlü Değerlendirme Kriterleri

3.2. Seçim Aşamalarının Şeffaflığı, Denetlenebilirliği ve Nesnel Ölçütler

3.3. Cemaat yapılanmalarının askerî eğitim kurumları üzerindeki etkisi

3.3.1. Cemaat Yapılanmalarının Askerî Eğitim Kurumlarına Nüfuz Etme Girişimleri ve Tarihsel İddialar

3.3.2. Okul İsimleri Üzerinden Yapılan Genellemeler ve Kurumsal Sorumluluk Ayrımı

3.3.3. TBMM Komisyon Tutanaklarında Askerî Okul Seçimleri ve Tanıklıkların Değerlendirilmesi

3.3.4. Güvenlik ile Liyakat Arasındaki Denge ve Hukuka Uygunluk İlkesi

3.3.5. Yapısal Değişiklikler, Kurumsal Reformlar ve Kalıcı Çözüm Arayışları

4. Harp Okullarında Öğrenci Seçim Kriterleri ve Eğitimde Fırsat Eşitliği

4.1. Seçim Aşamasında Kullanılan Ölçütler, Sınavlar ve Hava Harp Okulu Örneği

4.2. Eğitimde Fırsat Eşitliğinin Tanımı ve Coğrafi/Bölgesel Koşulların Etkisi

4.3. Liyakat Standartları ile Fırsat Eşitliği Arasındaki Denge

5. Harp Okullarında Akademik Müfredatın ve Çağdaş Eğitim Yöntemlerinin Geliştirilmesi

5.1. Tarihsel Arka Plan ve Askerî Eğitimde Kurumsal Gelişim

5.2. Millî Savunma Üniversitesi Bünyesinde Güncel Eğitim Yapısı ve Okul Türlerine Göre Uzmanlık

5.3. Akademik Kadro Kalitesi, Fiziksel İmkânlar ve Bilimsel İş Birlikleri

6. Subay Yetiştirme Süreci ve Görev Bilinci

6.1. Tarihsel Hafıza, Millî Değerler ve Etik Muhakeme

6.2. Askerî Liselerin Kapatılmasının ve Yeniden Açılmasının Subay Yetiştirme Sürecine Etkileri

6.3. 2016 Reformu ve Millî Savunma Üniversitesi (MSÜ) Çatısı Altında Yeni Yapılanma

6.4. Yönetim Yapısındaki Değişimler ve Sivil Denetim Bağlamı

6.5. Toplumsal Temsil, Fırsat Eşitliği ve Liyakat Dengesi

7. Askerî Liselerin Kapatılmasının ve Yeniden Açılmasının Subay Yetiştirme Sürecine Etkileri

7.1. Kurumsal Yapı, Yönetim ve Sivil Denetim Boyutu

7.1.1. MSÜ Çatısı Altında Yeniden Yapılanma

7.2. Mevcut Temin Modeli ve Üniversite Süreci (MSÜ)

Gündem Maddesine Dair Cevaplanması Gereken Sorular

KAYNAKÇA

Akademi Başkanından Mektup

Sayın katılımcılar, kıymetli ekibim;

Sizlerle, üzerinde yaklaşık iki aydır ekibimle birlikte büyük bir gayretle çalıştığımız bu meclis simülasyonunda bir araya gelmekten büyük bir onur duyuyorum. Ben Ahmet İshak OLGUN; Pendik İTO Şehit Ahmet Arslanhan Anadolu İmam Hatip Lisesi 10. sınıf öğrencisi olarak bu meclis simülasyonunda Akademi Başkanlığı görevini üstleniyorum.

Ekibimle birlikte temel gayemiz; akademik münazara, uluslararası ilişkiler, parlamenter kültür ve diplomatik simülasyon birikimlerimizin ışığında, genç bireyler olarak analitik düşünceyi ve demokrasi bilincini ön plana çıkarmaktır. Komisyonlarımızda ele aldığımız ulusal ve küresel meseleleri yalnızca yüzeysel tartışmalarla değil; çoğulcu katılım ilkelerine, özgür tartışma ortamına ve nitelikli fikri altyapıya dayandırarak derinlemesine kavramayı hedefliyoruz. Bilgi, sadece bireysel bir birikim değil; meclis zemininde demokratik ve hakkaniyetli reformlar inşa etmek ve toplumun istifadesine sunmak için paylaşıldıkça anlam kazanan kurumsal bir sorumluluktur. Bu yüzden her şeyi bildiğimiz yanılgısına kapılmadan, sorgulamaya, araştırmaya ve katılımcı-teorik çıktılar üretmeye kararlılıkla devam etmek zorundayız.

Ulusal ve uluslararası platformlarda elde ettiğimiz tecrübelerle de sabit olduğu üzere; halk iradesi, çoğulculuk, kamu yararı, insan onuru ve ifade hürriyeti gibi evrensel demokrasi ilkelerini çağımızın dinamikleriyle buluşturmaya, hayatın ve mevzuatın her alanında demokratik adalet idesini hâkim kılmaya talip olmalıyız. Geleceğin demokratik ve katılımcı devlet mimarisine akılcı, tutarlı ve nitelikli birer taş da biz koymalıyız.

Amacımız sizlere akademik donanımı yüksek, nitelikli, demokratik ve ufuk açıcı bir müzakere ortamı sunmaktır. Demokrasinin ve hakkaniyetin üstünlüğünü şiar edindiğimiz bu süreçte, ortaya koyacağınız nitelikli fikirlerinizle ve yapıcı tartışmalarınızla bu simülasyona katacağınız değere gönülden inanıyoruz.

Sevgi ve saygılarımla...

Genç Tartışmacılar Meclisi'26 Akademi Başkanı

Ahmet İshak OLGUN

Akademik Asistantandan Mektup

Sayın Vekiller ve Değerli Katılımcılar,

Genç Tartışmacılar Meclisi Simülasyonu bünyesinde Millî Eğitim Komisyonu Akademik Asistanı olarak sizlerle bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet ve onur duyuyorum. Komitemiz, eğitimi yalnızca bir bilgi aktarım süreci olarak değil; geleceğin toplum yapısını, bireysel hak ve özgürlükleri ile toplumsal adalet anlayışını şekillendiren en temel yapılardan biri olarak ele alacaktır.

Simülasyonumuz boyunca, Türkiye'nin eğitim politikalarını pedagojik, hukuki, idari ve güvenlik boyutlarıyla kapsamlı bir şekilde masaya yatıracağız. Bu doğrultuda; çağdaş eğitim sisteminde zorunlu din eğitiminin pedagojik çerçevesi ile İmam Hatip okullarının nitelik ve kurumsal dönüşüm opsiyonlarını; kapatılan askeri liseler ekseninde TSK'nın nitelikli teknik ve subay ihtiyacının karşılanmasına yönelik stratejik modelleri; ayrıca eğitim sistemimizdeki farklı ana dillerin yeri ile seçmeli dil derslerinin hukuki ve idari sınırlarını etraflıca değerlendireceğiz.

Temel amacımız; yalnızca mevcut aksaklıkları tespit etmekle sınırlı kalmayıp, siz değerli vekillerin sunacağı yapıcı, akılcı ve vizyoner çözüm önerileriyle adil ve nitelikli bir eğitim vizyonuna katkı sağlamaktır. Üreteceğiniz fikirler ve ortaya koyacağınız nitelikli tartışmalar, komite çalışmalarımızın başarısını doğrudan belirleyecektir.

Komite süresince akademik içerik, gündem maddeleri veya rapor hazırlık süreçleriyle ilgili her türlü sorunuzda sizlere rehberlik etmekten memnuniyet duyacağımı belirtmek isterim. Birlikte fikirlerimizi özgürce tartışacağımız, fikir üreteceğimiz ve güzel dostluklar biriktireceğimiz verimli bir simülasyon geçireceğimize inanıyor; tüm vekillerimize başarılı ve unutulmayacak değerli bir komite süreci diliyorum.

Saygılarımla**,**

Sümeyra BEKTAŞ
Milli Eğitim Komisyonu Akademik Asistanı

1. Gündem maddesine giriş;FETÖ Sonrası Kapatılan Harp Okulları/Askeri Okullar Ekseninde TSK Alt Kademe Teknik Personel ve Subay İhtiyacının "Tam Bağımsız Askeri Liseler" ile Karşılanması Opsiyonunun İncelenmesi

15 Temmuz darbesi akabinde kapatılan askeri liselerin durumu, toplumsal bütünleşme, idari kapasite ve kurumsal güvenlik ekseninde uzun yıllardır çok boyutlu bir tartışma alanı olmuştur Millî Savunma Üniversitesi bünyesinde yürütülen askerî öğrenci temin ve eğitim uygulamaları; öğretmen atama normları, ders içeriklerinin sınırları, merkezî sınav uyumu ve bölgesel erişim imkânları bakımından hassas bir planlama gerektirmektedir. Bu doğrultuda, askerî liselerin yeniden açılması ve kurumların statüsü ile uygulamada karşılaşılan yapısal sorunlar hem idari verimlilik hem de fırsat eşitliği ilkeleri çerçevesinde ele alınmaktadır (Millî Savunma Komisyonu Raporu, 2025)

Türkiye'de de eğitim sisteminin bu alandaki idari ve operasyonel süreçleri, ilgili mevzuat hükümleri ve politika belgeleriyle desteklenmektedir. Özellikle eğitim süreçlerinin şeffaf yürütülmesi, eğitici kadroların yeterliliklerinin artırılması ve sahadaki uygulama farklılıklarının giderilmesi, son yıllarda hazırlanan stratejik değerlendirmelerde öncelikli başlıklar arasında yer almaktadır (Millî Savunma Bakanlığı, 2024)

Bu düzenlemelerin kâğıt üstündeki kararlardan ibaret olmayıp uygulamada karşılık bulması; atama kotalarından ders materyallerine ve idari denetime kadar doğrudan sahanın gerçekçi dinamiklerine bağlıdır. Masadaki asil mesele, hamasi söylemlerden uzak durarak merkezî dengeleri koruyan ama aynı zamanda sahadaki tıkanıklıkları çözen somut bir irade ortaya koymaktır (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025)

2. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Harp Okullarının Tarihsel Gelişimi

Osmanlı Devleti'nde askerî eğitim, başlangıçta geleneksel yöntemlere, askerî tecrübeye ve usta-çırak ilişkisine dayanıyordu. Ancak 18. yüzyıldan itibaren Avrupa'da askerî teknolojilerin, savaş stratejilerinin ve mühendislik bilimlerinin gelişmesi, Osmanlı ordusunun mevcut eğitim sistemini yetersiz hâle getirmeye başladı. Özellikle III. Selim döneminde gerçekleştirilen Nizam-ı Cedid reformları, modern askerî eğitim anlayışına geçişin ilk önemli adımlarından biri oldu. Ardından II. Mahmud döneminde, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun kurulmasıyla eğitimli ve teknik bilgiye sahip subay ihtiyacı daha da belirginleşti. Bu doğrultuda 1834 yılında İstanbul'da Mekteb-i Harbiye kurularak sistemli, müfredata dayalı ve modern askerî bilimleri esas alan subay yetiştirme süreci başlatıldı.

2.1. Tanzimat ve II. Abdülhamid Döneminde Kurumsallaşma ile Eğitim Kademelerinin Oluşumu

Tanzimat Dönemi'yle birlikte askerî eğitimde kurumsallaşma hız kazandı. Mekteb-i Harbiye'de matematik, fizik, mühendislik ve yabancı dil gibi derslere yer verilmesi, subayların yalnızca askerî talimle değil, akademik bilgiyle de donatılmasını amaçlıyordu. II. Abdülhamid döneminde ise askerî rüştiye ve idadilerin yaygınlaştırılmasıyla harp okullarına öğrenci yetiştiren daha kapsamlı bir eğitim sistemi oluşturuldu. Avrupa'daki askerî eğitim modellerinin incelenmesi ve yabancı askerî uzmanların katkıları, müfredatın ve öğretim yöntemlerinin gelişmesinde etkili oldu. Böylece askerî eğitim, yalnızca subay yetiştiren bir kurumun ötesinde, birbirini tamamlayan eğitim kademelerinden oluşan bir yapıya dönüştü.

II. Meşrutiyet'in ilanıyla askerî eğitim kurumlarında yeni düzenlemeler yapılırken Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı, eğitim faaliyetlerinde önemli kesintilere neden oldu. Mekteb-i Harbiye'nin eğitim faaliyetleri 1914-1920 yılları arasında durdu. Millî Mücadele döneminde ise subay ihtiyacını karşılamak amacıyla 1920 yılında Ankara'daki Abidinpaşa Köşkü'nde Zâbit Namzetleri Talimgâhı kurularak askerî eğitim yeniden sürdürüldü. Cumhuriyet'in ilanından sonra Harp Okulu, 1923 yılında İstanbul'a taşındı ve eğitim faaliyetlerine devam etti. 1935 yılında Harp Okulu Komutanlığı adını alan kurum, 1936 yılında Ankara'daki yeni binasına taşındı. Bu süreç, Osmanlı'dan devralınan askerî eğitim geleneğinin Cumhuriyet'in ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını sağladı.

Cumhuriyet döneminde harp okullarında akademik eğitim ile askerî mesleki öğretimin birlikte yürütülmesi ön plana çıktı. Eğitim programları, yeni devletin ihtiyaçları ve gelişen bilimsel ve teknolojik koşullar doğrultusunda zaman içerisinde yenilendi. Böylece harp okulları, tarihsel birikimini korurken çağdaş eğitim anlayışına uyum sağlamaya çalışan kurumlar hâline geldi. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan bu tarihsel gelişim, askerî eğitimde kurumsallaşmanın, bilimsel bilginin ve nitelikli subay yetiştirmenin önemini ortaya koymaktadır.

Harbiye Mektebi piyade talebeleri ve hocaları

3. Harp Okullarına Öğrenci Kabulünde Liyakat ve Cemaat Yapılarının Etkisi

Harp okullarına öğrenci kabulü, yalnızca bir eğitim kurumuna öğrenci seçilmesi olarak değerlendirilmemelidir. Bu süreç, gelecekte Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde görev alacak subayların hangi ölçütlerle belirlendiğini ve devlet kurumlarında liyakat ilkesinin ne ölçüde korunduğunu doğrudan ilgilendirir. Liyakat, bir kişinin herhangi bir göreve ya da eğitime kabul edilirken aile çevresi, sosyal ilişkileri, ekonomik durumu veya belirli bir gruba yakınlığı yerine; bilgi, beceri, başarı, yetenek ve görevin gerektirdiği nitelikler temelinde değerlendirilmesidir.

3.1. Kabul Sürecinde Liyakatin Korunması ve Çok Yönlü Değerlendirme Kriterleri

Harp okulları açısından bu ilke, akademik başarı kadar fiziksel yeterlilik, liderlik, sorumluluk bilinci, disiplin ve kamu hizmetine uygunluk gibi farklı yönlerin de adil ve ölçülebilir biçimde değerlendirilmesini gerektirir. Çünkü kabul sürecinde yapılan bir haksızlık, yalnızca başvuran bir öğrencinin eğitim hakkını etkilemekle kalmaz; aynı zamanda kurumun gelecekteki insan kaynağının niteliği ve toplumun kuruma duyduğu güven üzerinde de etkili olabilir.

3.2. Seçim Aşamalarının Şeffaflığı, Denetlenebilirliği ve Nesnel Ölçütler

Harp okullarında liyakatin korunması, kabul ölçütlerinin önceden belirlenmiş, açık, denetlenebilir ve tüm adaylara eşit şekilde uygulanabilir olmasına bağlıdır. Sınavlarda yüksek başarı göstermek tek başına askerî eğitime uygunluğun bütün koşullarını karşılamayabileceği gibi, mülakat veya diğer değerlendirmeler de nesnel ölçütlerden uzaklaştığında kayırmacılığa açık hâle gelebilir. Bu nedenle öğrenci seçiminin farklı aşamalarında kullanılan ölçütlerin birbirini tamamlaması ve her aşamanın gerekçelendirilebilir olması önem taşır. Örneğin, mülakatlarda adayların kişisel kanaatlere veya değerlendiricilerin dünya görüşlerine göre değil, önceden tanımlanmış yetkinlikler üzerinden değerlendirilmesi; sınav sonuçlarının doğru kaydedilmesi ve itiraz mekanizmalarının işler durumda bulunması, liyakat ilkesinin kurumsal güvenceye kavuşmasına katkı sağlar. Bu çerçevede eşitlik, bütün adaylara aynı soruların sorulmasından ibaret değildir; adayların başarılarını ortaya koyabilecekleri adil koşulların sağlanmasını ve değerlendirme sürecinde kişisel bağlantıların belirleyici hâle gelmemesini de kapsar.

Bu başlıkta özellikle liyakat ile örgütsel aidiyet arasındaki ayrımı doğru kurmak gerekir. FETÖ'nün askerî okullara öğrenci yerleştirme ve kurumlar içinde kadrolaşma faaliyetlerine ilişkin akademik çalışmalarda ve kamuya açık değerlendirmelerde çeşitli iddialar yer almaktadır. Ancak belirli okullarda eğitim almış olmak, tek başına bir öğrencinin herhangi bir yapıyla bağlantılı olduğunu göstermez. Bu nedenle, cemaat yapılanmalarının harp okullarına öğrenci kabulü üzerindeki etkisi değerlendirilirken bireysel sorumluluk ile kurumsal faaliyetler birbirinden ayrılmalı; sınav güvenliği, öğrenci seçme süreçlerinin denetlenebilirliği ve kamu kurumlarında tarafsızlığın korunması esas alınmalıdır.

3.3. Cemaat yapılanmalarının askerî eğitim kurumları üzerindeki etkisi

3.3.1. Cemaat Yapılanmalarının Askerî Eğitim Kurumlarına Nüfuz Etme Girişimleri ve Tarihsel İddialar

Türkiye'de askerî okullara öğrenci kabulü ve bu kurumların işleyişi tartışılırken üzerinde durulan önemli meselelerden biri, bazı cemaat veya örgütlü yapıların eğitim kurumları aracılığıyla kamu bürokrasisinde nüfuz elde etmeye çalıştığı iddialarıdır. Bu tartışma özellikle FETÖ'nün devlet kurumları içerisindeki yapılanması ve 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi sonrasında daha fazla gündeme gelmiştir. Konunun temelinde, bireylerin inançları veya eğitim aldıkları okullar değil, herhangi bir örgütlü yapının kişisel bağlılık ilişkilerini devletin resmî seçme ve yükselme mekanizmalarının önüne geçirmesi bulunmaktadır. Devlet kurumlarında görev alacak kişilerin belirli bir topluluğa sadakat üzerinden değil, anayasal düzene, kamu hizmetine ve görevlerinin gerektirdiği meslekî yeterliliklere bağlılık temelinde seçilmesi gerekir. Aksi durumda kurumun karar alma süreçleri, resmî hiyerarşiden bağımsız ve kamu denetiminin dışında gelişen ilişkilerin etkisine açık hâle gelebilir.

FETÖ'nün askerî okullara öğrenci yerleştirme faaliyetlerine ilişkin iddialar, yalnızca 15 Temmuz sonrasında ortaya atılmış konular değildir. Akademik çalışmalarda, örgütün uzun yıllar boyunca eğitim kurumları ve öğrenci çevreleri üzerinden insan kaynağı oluşturduğu; bazı öğrencilerin askerî okullara hazırlanması, sınavlara yönlendirilmesi ve meslek hayatlarının ilerleyen dönemlerinde desteklenmesi gibi yöntemlerden söz edilmektedir. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayımlanan bir çalışmada, örgütün özel okulları askerî okullara öğrenci adayı yönlendirmede bir kaynak olarak kullandığı, bazı sınav sorularının önceden ele geçirilerek örgüt mensubu olduğu ileri sürülen kişilere ulaştırıldığı iddiaları aktarılmaktadır. Çalışmada, 1989 yılında Işıklar Askerî Lisesi'ne giriş sınavı ve 1994 yılı harp okulu giriş sınavına ilişkin soru sızdırma iddiaları da ele alınmaktadır. Bu tür anlatımlar, sınav güvenliğinin yalnızca teknik bir mesele olmadığını; sınavlara erişim, hazırlık imkânları ve değerlendirme süreçlerinin de kurumsal güvenlik bakımından önem taşıdığını göstermektedir. Bununla birlikte, akademik bir çalışmada aktarılan iddiaların her birinin tek başına kesinleşmiş yargı kararı anlamına gelmediği, bu nedenle tarihsel anlatım ile hukuken kanıtlanmış olguların birbirinden ayrılması gerektiği unutulmamalıdır.

3.3.2. Okul İsimleri Üzerinden Yapılan Genellemeler ve Kurumsal Sorumluluk Ayrımı

Bu döneme ilişkin tartışmalarda Fatih Koleji gibi bazı özel eğitim kurumlarının adı da kamuoyunda ve çeşitli değerlendirmelerde geçmiştir. Ancak belirli bir okulda eğitim görmek, o okulun bütün öğrencilerinin veya mezunlarının herhangi bir örgütle ilişkili olduğu anlamına gelmez. Bir eğitim kurumunun öğrencileri arasında örgüt bağlantısı bulunduğu iddiası ile o kurumun tamamının örgütsel faaliyetin parçası olduğu iddiası birbirinden farklıdır. Aynı şekilde, Işıklar Askerî Lisesi de bir özel okul değil, askerî eğitim kurumu olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle tartışma, okul isimlerini veya mezun gruplarını topluca suçlamak yerine, öğrenci seçme süreçlerinde kimlerin hangi yetkiye sahip olduğu, sınav materyallerine erişimin nasıl korunduğu, adayların hangi ölçütlerle değerlendirildiği ve olası usulsüzlüklerin nasıl soruşturulduğu üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bu ayrım hem haksız genellemelerin önüne geçer hem de asıl sorun olan kurumsal denetim eksikliklerinin doğru biçimde incelenmesini sağlar.

3.3.3. TBMM Komisyon Tutanaklarında Askerî Okul Seçimleri ve Tanıklıkların Değerlendirilmesi

15 Temmuz darbe girişimini araştırmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde oluşturulan komisyonun tutanaklarında da askerî okullara öğrenci seçimi ve örgütsel yapılanma hakkında çeşitli tanıklık ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Komisyon görüşmelerinde, bazı öğrencilerin daha ortaöğretim döneminden itibaren örgütsel çevrelerce takip edildiği, askerî okullara girdikten sonra da bu ilişkilerin devam ettirildiği yönünde beyanlar aktarılmıştır. Yine bazı konuşmalarda sınav sorularının önceden elde edilerek belirli adaylara ulaştırıldığı ve bu kişilerin askerî eğitim kurumlarına yerleştirildiği ileri sürülmüştür. TBMM tutanakları, bu iddiaların dönemin kamu kurumları ve siyasetçileri tarafından nasıl ele alındığını incelemek açısından önemli bir birincil kaynak niteliğindedir. Bununla birlikte, komisyon tutanaklarında yer alan her konuşma, bağımsız olarak doğrulanmış bir soruşturma sonucu veya mahkeme hükmü değildir. Dolayısıyla bu kayıtlar, yaşanan sürece ilişkin tanıklıkları ve dönemin tartışmalarını belgelemek için kullanılmalı; kesinlik bildiren ifadeler ise ancak bunları destekleyen güvenilir bulgular bulunduğunda tercih edilmelidir.

Cemaat veya örgüt yapılanmalarının askerî kurumlar üzerindeki olası etkisi yalnızca öğrenci kabulüyle sınırlı kalmayabilir. Öğrencilerin eğitim sürecinde belirli kişilerle kurduğu ilişkiler, mezuniyet sonrasında meslekî ilerleme ve görev dağılımı üzerinde gayriresmî bir etki oluşturuyorsa, liyakat ilkesi kurumun farklı aşamalarında zarar görebilir. Örneğin, bir kişinin terfi etmesinde meslekî başarısı ve görev yeterliliği yerine belirli bir gruba bağlılığının etkili olması, hem çalışanlar arasındaki adalet duygusunu zedeler hem de kurumun görevlerini tarafsız biçimde yerine getirme kapasitesini olumsuz etkileyebilir. Askerî kurumlarda bu durum ayrıca önemlidir; çünkü emir-komuta zinciri, hukuka uygunluk, kurumsal disiplin ve kamu otoritesine bağlılık esaslarına dayanır. Kurum mensuplarının resmî görevleri dışında başka bir otoriteden talimat aldığı veya kararlarını bu tür bir bağlılığa göre şekillendirdiği bir ortam, kurumsal bütünlük bakımından ciddi riskler doğurabilir. Bu nedenle liyakat, yalnızca okula kabul anında sağlanması gereken bir koşul değil; eğitim, görevlendirme, değerlendirme ve kariyer boyunca korunması gereken sürekli bir ilkedir.

3.3.4. Güvenlik ile Liyakat Arasındaki Denge ve Hukuka Uygunluk İlkesi

Bu noktada, öğrenci kabulünde güvenlik ve liyakat arasında nasıl bir denge kurulacağı da önemli bir tartışma alanıdır. Askerî okullara başvuran adayların meslekî yeterliliklerinin değerlendirilmesi elbette önemlidir; ancak güvenlik değerlendirmeleri, somut ve hukuka uygun ölçütlere dayanmalı, keyfî kanaatlere veya adayların sosyal çevreleri hakkındaki genellemelere dönüşmemelidir. Bir adayın ailesinin, arkadaşlarının veya mezun olduğu okulun kimliği, tek başına o kişinin kamu görevine uygun olmadığı sonucunu doğurmaz. Bunun yerine, adayların tümü için geçerli, açık ve denetlenebilir süreçler oluşturulmalı; değerlendirmelerde kullanılan verilerin doğruluğu korunmalı ve adayların haklarını arayabileceği etkili itiraz yolları bulunmalıdır. Bu yaklaşım hem kurumun güvenlik ihtiyaçlarını gözetir hem de masum kişilerin yalnızca sosyal ilişkileri veya geçmiş eğitimleri nedeniyle haksız biçimde dışlanmasını önler. Güvenlik gerekçesiyle yapılan işlemlerin hukuka uygunluğu ve ölçülülüğü de kamu kurumlarına duyulan güvenin korunması açısından temel önemdedir.

Liyakat ilkesinin korunabilmesi için sınav sisteminin güvenilirliği, mülakatların şeffaflığı ve değerlendirme kurullarının hesap verebilirliği birlikte ele alınmalıdır. Sınav sorularının hazırlanması, saklanması, dağıtılması ve değerlendirilmesi aşamalarında görevli kişilerin yetkileri açıkça tanımlanmalı; erişim kayıtları tutulmalı ve olası usulsüzlüklerin bağımsız biçimde incelenebilmesi sağlanmalıdır. Mülakatlarda ise adayların hangi yetkinlikler bakımından değerlendirileceği önceden belirlenmeli, puanlama ölçütleri standartlaştırılmalı ve kararların gerekçeleri kayıt altına alınmalıdır. Birden fazla değerlendiricinin sürece katılması, kişisel kanaatlerin belirleyici olma ihtimalini azaltabilecek yöntemlerden biridir. Bunun yanında, öğrenci kabulünden sonra da kurumsal denetimin sürdürülmesi; eğitimcilerin ve yöneticilerin görevlerini tarafsız biçimde yerine getirip getirmediğinin izlenmesi gerekir. Bu tedbirler, yalnızca örgütsel yapılanma iddialarına karşı değil, her türlü kayırmacılık, çıkar ilişkisi ve görevin kötüye kullanılması riskine karşı da koruyucu bir işlev taşır.

Öğrenci kabulünde fırsat eşitliği de liyakat tartışmasının ayrılmaz bir parçasıdır. Adayların başarılarını ortaya koyabilmeleri, yalnızca sınavın adil yapılmasına değil, sınava hazırlanma imkânlarına da bağlıdır. Ekonomik koşulları, yaşadıkları bölge veya eğitim aldıkları okulun sunduğu imkânlar nedeniyle dezavantaj yaşayan öğrencilerin de yeteneklerini gösterebilecekleri bir sistem oluşturulması, nitelikli insan kaynağına ulaşmayı kolaylaştırır. Bu durum, bütün adayların aynı sonuçları elde etmesini sağlamak anlamına gelmez; farklı koşullardan gelen adayların aynı nesnel ölçütlerle değerlendirilebilmesini ve başvuru sürecine erişimde gereksiz engellerle karşılaşmamasını ifade eder. Harp okullarına öğrenci seçimi, yalnızca mevcut imkânlara sahip öğrencileri belirleyen bir mekanizma olarak kalmamalı; farklı toplumsal çevrelerden gelen yetenekli adayların da değerlendirmeye katılabilmesini sağlamalıdır. Böylece kurumun insan kaynağı daha geniş bir aday havuzundan seçilebilir ve toplumsal güvenin güçlenmesine katkıda bulunulabilir.

3.3.5. Yapısal Değişiklikler, Kurumsal Reformlar ve Kalıcı Çözüm Arayışları

15 Temmuz sonrasında askerî eğitim kurumlarının yapısında gerçekleştirilen değişiklikler de bu tartışmanın önemli bir parçasıdır. Darbe girişiminin ardından askerî okulların kapatılması ve askerî eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi, örgütsel yapılanmaların önlenmesi, kurumsal denetimin güçlendirilmesi ve subay yetiştirme süreçlerinin yeniden ele alınması gibi gerekçelerle tartışılmıştır. Ancak bir kurumun kapatılması veya idari yapısının değiştirilmesi, tek başına liyakat sorunlarının tamamen çözüldüğü anlamına gelmez. Kalıcı çözüm, kişilere veya dönemlere bağlı olmayan, açık kurallarla işleyen ve bağımsız denetime imkân veren bir sistem kurmaktan geçer. Bu nedenle harp okullarının yeniden açılması gündeme geldiğinde, geçmişte yaşanan sorunların yalnızca hatırlatılması değil, bu sorunların ortaya çıkmasına imkân veren yapısal eksikliklerin de değerlendirilmesi gerekir. Öğrenci kabulünde şeffaflık, sınav güvenliği, tarafsız değerlendirme, hukuki güvenceler ve kurumsal hesap verebilirlik, yeniden yapılandırılacak sistemin temel unsurları arasında yer almalıdır.

Sonuç olarak harp okullarına öğrenci kabulünde liyakat ve cemaat yapılarının etkisi, yalnızca geçmişte yaşandığı ileri sürülen usulsüzlükleri inceleyen tarihsel bir konu değildir; aynı zamanda devlet kurumlarının nasıl güvenilir, tarafsız ve sürdürülebilir bir yapıya sahip olabileceğiyle ilgili güncel bir kurumsal meseledir. FETÖ'nün askerî kurumlarda örgütlendiğine ve öğrenci seçme süreçlerini etkilemeye çalıştığına ilişkin akademik çalışmalarda ve TBMM tutanaklarında yer alan iddialar, sınav güvenliği ve denetimin önemini ortaya koyan kaynaklar olarak incelenebilir. Bununla birlikte, belirli okullardan mezun olan veya belirli çevrelerle ilişkili olan bütün kişileri aynı şekilde değerlendirmek, liyakati güçlendirmek yerine yeni bir ayrımcılık biçimi oluşturabilir. Esas olan, adayların kimlikleri veya sosyal bağlantıları üzerinden değil, bireysel yeterlilikleri, hukuka bağlılıkları ve görev sorumluluklarını yerine getirme kapasiteleri üzerinden değerlendirilmesidir. Harp okullarının kurumsal itibarı da ancak adil kabul süreçleri, tarafsız eğitim anlayışı ve her türlü gayriresmî nüfuz girişimine karşı etkili denetim mekanizmalarıyla korunabilir.

4. Harp Okullarında Öğrenci Seçim Kriterleri ve Eğitimde Fırsat Eşitliği

Harp okullarına öğrenci kabulünde uygulanan seçim kriterleri, geleceğin subaylarının hangi bilgi, beceri ve kişisel yeterlilikler temelinde yetiştirileceğini belirleyen önemli bir aşamadır. Bu süreçte yalnızca akademik başarı değil; fiziksel yeterlilik, psikolojik dayanıklılık, disiplin, sorumluluk bilinci ve liderlik potansiyeli gibi farklı özellikler de dikkate alınır. Çünkü subaylık mesleği, teorik bilgiye sahip olmanın yanı sıra bu bilgiyi farklı koşullarda uygulayabilmeyi, ekip içinde çalışmayı ve önemli sorumluluklar üstlenebilmeyi gerektirir. Bu nedenle harp okullarına öğrenci seçimi, adayların yalnızca sınav puanlarına göre değil, mesleğin gerektirdiği niteliklere uygun, çok yönlü ve nesnel değerlendirme yöntemleriyle gerçekleştirilmelidir.

4.1. Seçim Aşamasında Kullanılan Ölçütler, Sınavlar ve Hava Harp Okulu Örneği

Öğrenci seçiminde kullanılan ölçütlerin başında akademik sınav başarısı gelir. Millî Savunma Bakanlığının yayımladığı askerî öğrenci temin esaslarında adayların değerlendirilmesinde MSÜ ve YKS puanlarının yanı sıra fiziki yeterlilik testi, mülakat ve ilgili okula göre değişebilen diğer değerlendirmeler yer almaktadır. Hava Harp Okulu adayları için ayrıca psikomotor test uygulanması, farklı askerî alanların kendilerine özgü yeterlilikler gerektirdiğini göstermektedir. Bu aşamalar, adayların yalnızca teorik bilgilerini değil, askerî eğitimin gerektirdiği farklı becerilerini de değerlendirmeyi amaçlar. Ancak seçim kriterlerinin etkili olabilmesi için her aşamanın açık, ölçülebilir ve adaylar arasında tutarlı biçimde uygulanması gerekir. Özellikle mülakat ve kişilik değerlendirmesi gibi öznel yorumlara açık aşamalarda standart ölçütlerin kullanılması, değerlendirme sürecine duyulan güvenin korunması açısından önemlidir.

4.2. Eğitimde Fırsat Eşitliğinin Tanımı ve Coğrafi/Bölgesel Koşulların Etkisi

Harp okullarına öğrenci kabulüyle ilgili bir diğer önemli konu ise eğitimde fırsat eşitliğidir. Fırsat eşitliği, her öğrencinin aynı akademik başarıya ulaşmasını sağlamak değil; öğrencilerin ekonomik, sosyal veya coğrafi koşulları nedeniyle eğitim imkânlarından yoksun kalmamasını ve yeteneklerini geliştirebilecekleri koşullara erişebilmesini ifade eder. Türkiye'de eğitimde fırsat eşitliğini ele alan araştırmalar, öğrencilerin eğitim imkânlarına ilişkin algılarının okul türü ve yaşadıkları yer gibi değişkenlere göre farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, öğrencilerin harp okullarına başvuru sürecinde de farklı hazırlık olanaklarına sahip olabileceğini düşündürmektedir. Örneğin, eğitim kaynaklarına erişimin sınırlı olduğu bölgelerde öğrenim gören bir aday ile daha fazla akademik destek alabilen bir aday, aynı sınava girse bile hazırlık sürecinde eşit koşullara sahip olmayabilir. Bu nedenle seçim sisteminin adil olması, yalnızca sınav kurallarının herkese aynı şekilde uygulanmasıyla değil, adayların başarılarını gösterebilmeleri için makul fırsatların sunulmasıyla da ilişkilidir.

Fırsat eşitliğinin sağlanmasında ekonomik koşulların etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Sınavlara hazırlık sürecinde özel ders, kurs, teknolojik araçlar ve kaynak kitaplar gibi imkânlara erişim, öğrencilerin akademik hazırlığını etkileyebilir. Bu imkânlara erişimde yaşanan farklılıklar, adayların gerçek potansiyellerinin sınav performanslarına tam olarak yansımamasına neden olabilir. Bu sebeple eğitim politikalarında devlet okullarının niteliğinin geliştirilmesi, ücretsiz ve erişilebilir hazırlık kaynaklarının sunulması ve farklı bölgelerdeki öğrencilerin eğitim imkânlarının iyileştirilmesi önem taşır. Harp okullarına kabul sürecinde de adayların yalnızca mevcut başarıları değil, bu başarıyı elde etmelerini etkileyen eğitim koşulları dikkate alınarak fırsat eşitliğini güçlendiren politikalar geliştirilebilir. Böyle bir yaklaşım, seçim standartlarını düşürmek anlamına gelmez; aksine daha geniş bir aday kitlesi içinden yetenekli ve uygun öğrencilerin belirlenmesine katkı sağlayabilir.

4.3. Liyakat Standartları ile Fırsat Eşitliği Arasındaki Denge

Öte yandan, fırsat eşitliği ile mesleğin gerektirdiği yeterlilik standartları arasında doğru bir denge kurulmalıdır. Harp okullarında eğitim görecek öğrencilerin belirli akademik, fiziksel ve sağlık koşullarını karşılaması, eğitimin niteliği ve ileride üstlenecekleri görevlerin gereklilikleri bakımından önemlidir. Ancak bu standartlar, bilimsel ve meslekî gerekliliklere dayanmalı; adayların cinsiyeti, ekonomik durumu, yaşadığı bölge veya ailesinin toplumsal konumu gibi özellikler üzerinden haksız bir ayrıma yol açmamalıdır. Eşitlik, tüm adayların farklılıklarını yok saymak değil, görevle ilgili yeterliliklerin adil bir biçimde değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu bakımdan seçim kriterlerinin düzenli olarak gözden geçirilmesi, gerçekten gerekli olan niteliklerle geleneksel alışkanlıklar nedeniyle sürdürülen uygulamaların birbirinden ayrılmasına yardımcı olabilir.

Harp okullarında fırsat eşitliği yalnızca okula kabul edilme aşamasıyla sınırlı değildir; öğrencilerin eğitim süresince aynı nitelikte akademik destek, rehberlik ve gelişim olanaklarına erişebilmesini de kapsar. Farklı eğitim geçmişlerine sahip öğrencilerin üniversite düzeyindeki derslere uyum sağlamaları için destekleyici akademik programların oluşturulması, eğitimde başarı farklarının azaltılmasına yardımcı olabilir. Bunun yanında, öğrencilerin bilimsel çalışmalara, sosyal faaliyetlere ve liderlik gelişimini destekleyen etkinliklere katılımında adil imkânların sağlanması gerekir. Eğitim sürecinde başarı yalnızca başlangıçtaki sınav puanıyla ölçülmemeli; öğrencilerin gösterdikleri gelişim, öğrenme becerileri ve meslekî yeterlilikleri de dikkate alınmalıdır. Böylece harp okulları, öğrencilerin mevcut bilgi ve becerilerini değerlendiren kurumlar olmanın yanında, onların potansiyellerini geliştiren eğitim kurumları olarak da işlev görebilir.

Sonuç olarak harp okullarında öğrenci seçim kriterleri ve eğitimde fırsat eşitliği, birbirini tamamlayan iki temel unsurdur. Nesnel ve güvenilir seçim ölçütleri, mesleğin gerektirdiği yeterliliklere sahip öğrencilerin belirlenmesini sağlarken; fırsat eşitliğini gözeten eğitim politikaları, farklı toplumsal ve ekonomik koşullardan gelen adayların bu süreçte kendilerini gösterebilmesine imkân tanır. Bu iki unsurun birlikte ele alınması, hem eğitim kalitesinin korunmasına hem de kurumun toplumun farklı kesimlerinden nitelikli öğrenciler yetiştirebilmesine katkı sağlar. Harp okullarının insan kaynağını oluştururken esas alması gereken yaklaşım, standartlardan ödün vermeden bu standartlara erişimde adil koşullar oluşturmak ve her öğrencinin başarısını aynı şeffaf ölçütlerle değerlendirmektir.

5. Harp Okullarında Akademik Müfredatın ve Çağdaş Eğitim Yöntemlerinin Geliştirilmesi

Harp okullarında akademik müfredatın geliştirilmesi, geleceğin subaylarının yalnızca meslekî bilgi edinmesini değil, aynı zamanda analitik düşünebilen, bilimsel gelişmeleri takip edebilen, karşılaştığı sorunları değerlendirebilen ve değişen koşullara uyum sağlayabilen bireyler olarak yetişmesini amaçlar. Günümüzde yükseköğretim kurumlarından beklenen temel nitelikler arasında eleştirel düşünme, araştırma yapabilme, etkili iletişim kurma, ekip çalışması ve edindiği bilgileri yeni durumlara uygulayabilme becerileri yer almaktadır. Harp okulları da hem yükseköğretim kurumu hem de meslekî formasyon kazandıran kurumlar olarak bu iki yönü bir arada yürütmek durumundadır. Bu nedenle akademik müfredat, yalnızca mevcut derslerin içeriğini belirleyen bir program değil; öğrencilerin bilgiye nasıl ulaştığını, bilgiyi nasıl yorumladığını ve öğrenilenleri meslek hayatında nasıl kullanabileceğini şekillendiren bütüncül bir eğitim çerçevesi olarak ele alınmalıdır.

5.1. Tarihsel Arka Plan ve Askerî Eğitimde Kurumsal Gelişim

Harp okullarının eğitim yapısı, tarihsel süreç içerisinde askerî bilgi ve uygulamaların yanı sıra matematik, fen bilimleri, mühendislik ve sosyal bilimler gibi akademik alanları da kapsayacak şekilde gelişmiştir. Osmanlı döneminde Mekteb-i Harbiye ile başlayan modern askerî eğitim anlayışında, dönemin ihtiyaçlarına göre Fransız ve daha sonra Alman eğitim modellerinden yararlanılmış; ders içerikleri ve öğretim yöntemleri zaman içerisinde yeniden düzenlenmiştir. Bu değişimler, askerî eğitimin yalnızca belirli meslekî bilgileri aktarmakla sınırlı kalmadığını, bilimsel gelişmeleri takip eden ve bunları eğitim sürecine dâhil eden bir yapıya ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Barış Ateş'in Türk Ordusu Kurmaylık Eğitimi başlıklı çalışmasında da subay yetiştirme sisteminde akademik öğrenim ile askerî eğitimin dengelenmesi ve birbiriyle bağlantılı müfredatların oluşturulması önemli unsurlar olarak ele alınmaktadır. Bu tarihsel birikim, günümüzde harp okullarının müfredatını geliştirirken hem geçmişteki deneyimlerden yararlanmayı hem de çağın eğitim anlayışına uyum sağlamayı gerekli kılmaktadır.

5.2. Millî Savunma Üniversitesi Bünyesinde Güncel Eğitim Yapısı ve Okul Türlerine Göre Uzmanlık

Günümüzde Millî Savunma Üniversitesi bünyesindeki harp okullarında akademik eğitim, askerî eğitimle eş zamanlı yürütülmektedir. Kara Harp Okulunun tanıtım dokümanlarında mühendislik, işletme ve yönetim bilimleri, savunma yönetimi, uluslararası ilişkiler ve tarih gibi farklı alanlarda lisans eğitimi verildiği; öğrencilerin akademik öğretimlerinin yanında uygulamalı askerî eğitim ve beden eğitimi faaliyetlerine de katıldığı belirtilmektedir. Öğrencilerin lisans diplomasıyla birlikte subay diploması almaları, akademik yeterlilik ile meslekî eğitimin bir arada yürütülmesinin kurumsal bir örneğidir. Bu yapı, harp okullarının yalnızca askerî meslek becerileri kazandıran kurumlar olmadığını, aynı zamanda yükseköğretimin akademik standartlarını da karşılaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, Kara, Deniz ve Hava Harp Okullarının görev alanları ve eğitim ihtiyaçları farklı olduğundan, her okulun müfredatı ortak akademik temellerin yanında kendi alanının gerektirdiği uzmanlıkları da içermelidir.

Akademik müfredatın geliştirilmesinde üzerinde durulması gereken temel konulardan biri, ders içeriklerinin yalnızca bilgi aktarımına dayalı olmaktan çıkarılmasıdır. Geleneksel öğretim yöntemlerinde öğrenciler çoğunlukla öğretmenin aktardığı bilgileri öğrenmeye ve değerlendirmelerde bu bilgileri tekrar etmeye yönelirken, çağdaş eğitim anlayışı öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımını, araştırma yapmasını, soru sormasını ve edindiği bilgileri yorumlamasını önemser. Bu doğrultuda harp okullarında proje temelli öğrenme, grup çalışmaları, akademik sunumlar, araştırma ödevleri ve vaka analizleri gibi yöntemlerden yararlanılması, öğrencilerin teorik bilgilerini farklı durumları değerlendirirken kullanmalarına katkı sağlayabilir. Örneğin, tarih derslerinde yalnızca olayların kronolojik sıralamasını öğrenmek yerine, tarihsel kararların alındığı koşulları ve bu kararların toplumsal sonuçlarını incelemek; yönetim ve sosyal bilimler derslerinde ise farklı bakış açılarını karşılaştırmak, öğrencilerin analitik düşünme becerilerini geliştirebilir. Bu tür yöntemlerin amacı, mevcut müfredatı uygulamadan koparmak değil, öğrencilerin bilgiyi anlamlandırmasını ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmesini sağlamaktır.

Müfredatın çağdaş ihtiyaçlara uygun hâle getirilmesi, bilim ve teknolojideki gelişmelerin eğitim programlarına dengeli biçimde yansıtılmasını da gerektirir. Dijital teknolojiler, veri okuryazarlığı, yapay zekâ, siber güvenlik ve mühendislik alanlarındaki gelişmeler, yükseköğretimde yeni bilgi ve becerilere duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Harp okullarında bu alanların akademik yönüyle ele alınması; öğrencilerin teknolojinin çalışma prensiplerini, toplumsal etkilerini, hukuki sınırlarını ve etik boyutlarını kavramalarına katkı sağlayabilir. Örneğin, yapay zekâya ilişkin bir ders yalnızca teknolojik gelişmeleri tanıtmakla sınırlı kalmayıp veri güvenliği, karar süreçlerinde insan sorumluluğu, algoritmik önyargı ve etik ilkeler gibi konuları da içerebilir. Böylece öğrenciler, teknolojiyi yalnızca kullanılan bir araç olarak değil, doğru değerlendirilmesi ve sorumlu biçimde yönetilmesi gereken bir alan olarak öğrenebilirler. Ancak müfredata yeni derslerin eklenmesi, mevcut derslerin gelişigüzel biçimde azaltılması anlamına gelmemelidir. Her yeni dersin programın genel hedeflerine nasıl katkı sunduğu, öğrencilerin iş yükü ve diğer derslerle ilişkisi dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Harp okullarında çağdaş eğitim anlayışının bir başka önemli boyutu, sosyal bilimler ve beşerî bilimlerin müfredattaki yeridir. Askerî eğitim çoğu zaman teknik bilgi, disiplin ve uygulamalı becerilerle ilişkilendirilse de tarih, hukuk, uluslararası ilişkiler, psikoloji, etik ve siyaset bilimi gibi alanlar da subayların toplumsal ve kurumsal sorumluluklarını kavramaları açısından önem taşır. Bu dersler, öğrencilerin devlet kurumlarının işleyişini, hukukun üstünlüğünü, uluslararası ilişkilerin temel ilkelerini ve askerî kararların toplumsal sonuçlarını anlamalarına yardımcı olur. Özellikle askerî görevlerin hukuki çerçevesi, insan hakları, kamu sorumluluğu ve etik karar verme gibi konuların eğitim sürecinde ele alınması, meslekî yeterliliğin yalnızca teknik bilgiyle ölçülemeyeceğini gösterir. Bu bakımdan akademik müfredat, fen ve mühendislik bilimleriyle sosyal bilimler arasında dengeli bir ilişki kurmalı; öğrencilerin hem uzmanlık alanlarında derinleşmelerini hem de daha geniş bir toplumsal ve bilimsel perspektif kazanmalarını desteklemelidir.

Eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi kadar, öğrencilerin başarısının nasıl ölçüldüğü de önemlidir. Yalnızca ezber ve sınav odaklı değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin bilgiyi ne kadar kavradığını veya yeni durumlara nasıl uygulayabildiğini her zaman yeterince ortaya koymayabilir. Bu nedenle yazılı sınavların yanı sıra araştırma projeleri, sunumlar, raporlar, grup çalışmaları ve uygulamaya dayalı değerlendirmeler de kullanılabilir. Farklı değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin akademik gelişimlerini daha kapsamlı biçimde izlemeye yardımcı olurken öğretim üyelerine de hangi konularda öğrenme güçlükleri yaşandığına ilişkin geri bildirim sağlayabilir. Bununla birlikte, değerlendirme ölçütlerinin açıkça belirlenmesi ve öğrenciler arasında tutarlı biçimde uygulanması gerekir. Öğrencilerin yalnızca sonuçlarına değil, öğrenme süreçlerine ve zaman içerisindeki gelişimlerine de odaklanılması, eğitimin niteliğini artırabilecek yaklaşımlardan biridir.

5.3. Akademik Kadro Kalitesi, Fiziksel İmkânlar ve Bilimsel İş Birlikleri

Akademik müfredatın niteliği, derslerin içeriğinin yanında bu dersleri veren öğretim elemanlarının akademik yeterlilikleri ve eğitim ortamlarının imkânlarıyla da doğrudan ilişkilidir. Millî Savunma Üniversitesinin tanıtım dokümanlarında, Kara Harp Okulunda akademik unvana sahip öğretim üyelerinin ders verdiği ve modern derslikler ile laboratuvarların kullanıldığı belirtilmektedir. Bu tür imkânların etkili olabilmesi için öğretim elemanlarının kendi alanlarındaki bilimsel gelişmeleri takip etmeleri, eğitim yöntemlerini yenilemeleri ve öğrencileri araştırmaya teşvik etmeleri önemlidir. Ayrıca üniversitelerle akademik iş birlikleri, bilimsel etkinlikler, ortak araştırmalar ve öğrenci değişim programları, harp okullarının yükseköğretim sistemiyle bağlarını güçlendirebilir. Yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi de öğrencilerin uluslararası akademik yayınlara erişebilmeleri, farklı ülkelerin eğitim ve araştırma yaklaşımlarını takip edebilmeleri açısından önemli bir yere sahiptir. Bu imkânlar, harp okullarının akademik niteliğinin yalnızca kurum içi kaynaklarla değil, daha geniş bir bilimsel çevreyle kurulan ilişkiler yoluyla da desteklenebileceğini göstermektedir.

Bununla birlikte, harp okullarında çağdaş eğitim yöntemlerinin uygulanması bazı yapısal güçlükleri de beraberinde getirebilir. Akademik dersler, uygulamalı askerî eğitim, beden eğitimi ve diğer kurumsal sorumlulukların aynı eğitim takvimi içinde yürütülmesi, öğrencilerin zaman yönetimini ve öğretim programlarının planlanmasını önemli hâle getirir. Müfredatın gereğinden fazla dersle yoğunlaştırılması, öğrencilerin konuları derinlemesine öğrenmek yerine yalnızca sınavları tamamlamaya odaklanmasına neden olabilir. Diğer taraftan, yalnızca akademik derslere ağırlık verilmesi de harp okullarının meslekî eğitim görevini yeterince karşılamama riski taşır. Bu nedenle akademik ve uygulamalı eğitim arasında dengeli bir iş yükü oluşturulmalı; derslerin birbirini tamamlaması ve tekrarların azaltılması sağlanmalıdır. Müfredatın belirli aralıklarla öğretim üyelerinin, öğrencilerin ve ilgili akademik birimlerin geri bildirimleri doğrultusunda gözden geçirilmesi, eğitim programlarının değişen ihtiyaçlara uyum sağlamasına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak harp okullarında akademik müfredatın ve çağdaş eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi, yalnızca yeni derslerin programa eklenmesiyle sınırlı bir düzenleme değildir. Bu süreç; bilimsel gelişmelerin takip edilmesini, farklı disiplinlerin bir arada değerlendirilmesini, öğrenci merkezli öğrenme yöntemlerinin uygulanmasını, adil değerlendirme sistemlerinin oluşturulmasını ve akademik niteliğin sürekli denetlenmesini kapsar. Harp okullarının temel sorumluluğu, akademik bilgi ile meslekî eğitimi birbirinin alternatifi olarak değil, birbirini tamamlayan unsurlar olarak ele almaktır. Bu doğrultuda oluşturulacak bir müfredat, öğrencilerin yalnızca mevcut eğitim sürecinde başarılı olmalarını değil, mezuniyet sonrasında da yeni bilgi ve beceriler edinmelerini, bilimsel gelişmeleri takip etmelerini ve karşılaştıkları sorunları geniş bir bakış açısıyla değerlendirmelerini desteklemelidir. Komite açısından temel tartışma, harp okullarının geleneksel eğitim anlayışını koruyarak mı yoksa daha çağdaş ve disiplinler arası bir yaklaşımla mı gelişmesi gerektiği değil; kurumsal ihtiyaçlar, akademik özgürlük, bilimsel standartlar ve meslekî sorumluluk arasında nasıl sürdürülebilir bir denge kurulabileceğidir.

6. Subay Yetiştirme Süreci ve Görev Bilinci

Subaylık ve askerlik, tarih boyunca vatanın korunması, toplumun güvenliğinin sağlanması ve bağımsızlığın sürdürülmesiyle ilişkilendirilen mesleklerin başında gelmiştir. Türk toplumunda askerlik, yalnızca belirli bir görevin yerine getirilmesi olarak değil, vatanına ve milletine karşı sorumluluk üstlenmenin bir ifadesi olarak da görülür. Bu nedenle askerlik ve subaylık, toplumun önemli bir kesiminde kutsal bir görev olarak kabul edilmektedir. Ancak bu anlayışın yalnızca duygusal ve tarihsel bir bağlılık olarak kalmaması; hukuka bağlılık, kamu yararı, meslek etiği ve sorumluluk bilinciyle desteklenmesi gerekir. Vatan savunması, yalnızca ülkenin sınırlarını korumakla sınırlı olmayıp toplumun güvenliğini, devletin bağımsızlığını ve anayasal düzeni koruma sorumluluğunu da beraberinde getirir.

Harp okulları, geleceğin subaylarının yalnızca askerî bilgi ve beceriler kazandığı eğitim kurumları değil, aynı zamanda mesleki kimliklerinin ve görev anlayışlarının şekillendiği kurumlardır. Öğrencilerin bu süreçte kazandıkları disiplin, dayanışma, liderlik ve fedakârlık anlayışı, ileride üstlenecekleri görevlerin niteliğini etkiler. Subay adaylarının vatan sevgisini ve millî sorumluluk bilincini geliştirirken, bu değerleri demokratik hukuk devleti ilkeleriyle birlikte kavramaları önem taşır. Çünkü görev bilinci, yalnızca emirlere bağlılık ya da kurumsal aidiyet üzerinden tanımlanamaz; verilen yetkinin sınırlarını bilmek, insan hayatına saygı göstermek ve alınan kararların sonuçlarını üstlenmek de bu bilincin ayrılmaz parçalarıdır.

6.1. Tarihsel Hafıza, Millî Değerler ve Etik Muhakeme

Bu anlayışın kazandırılmasında tarihsel hafıza ve millî değerler de önemli bir yere sahiptir. Türk askerî tarihindeki bağımsızlık mücadeleleri, ülkenin savunulması uğruna üstlenilen sorumluluklar ve ordunun toplumla kurduğu tarihsel bağ, subay adaylarının mesleklerine ilişkin bakış açısını şekillendiren unsurlar arasındadır. Bununla birlikte, tarihsel örneklerin eğitimde ele alınması yalnızca geçmişteki başarıların aktarılmasıyla sınırlı kalmamalı; savaşın ve askerî kararların insani sonuçları, barışın korunması ve hukuki sorumluluklar da değerlendirilmelidir. Askerî etik üzerine yapılan çalışmalar, subayların mesleki kimliklerinin karakter gelişimi, etik muhakeme ve askerî değerlerin içselleştirilmesiyle desteklenmesinin önemine dikkat çekmektedir.

Subaylığın toplum nezdinde kutsal bir görev olarak görülmesi, bu mesleğin taşıdığı fedakârlık ve sorumluluk duygusunu yansıtırken, bu algının eğitim sürecinde nasıl ele alındığı da önemlidir. Vatan sevgisi ve millî aidiyet, bireyin görevine bağlılığını güçlendirebilir; ancak bu değerlerin sorgulanamaz bir otorite anlayışına dönüşmemesi gerekir. Subay adaylarının, ülkelerine duydukları bağlılığın yanı sıra anayasal düzene, hukukun üstünlüğüne ve insan onuruna saygı ilkelerini de benimsemeleri, mesleki sorumluluğun sağlıklı biçimde gelişmesini destekler. Bu açıdan harp okullarında verilen eğitim, öğrencilerin yalnızca emirleri uygulayan personeller olarak değil, görevlerinin toplumsal ve hukuki sonuçlarını kavrayabilen, gerektiğinde etik değerlendirme yapabilen sorumlu liderler olarak yetişmelerini hedeflemelidir.

Subay yetiştirme sürecinin çekirdekten ele alınmasının temel önemi de burada ortaya çıkar. Meslek bilincinin yalnızca göreve başladıktan sonra kazanılması beklenemez; harp okullarındaki eğitim, kurumsal yaşam ve uygulamalar bu bilincin gelişiminde belirleyici rol oynar. Askerî disiplinin, dayanışmanın ve görev sorumluluğunun günlük eğitim ortamında nasıl yaşatıldığı, öğrencilerin ilerideki mesleki tutumlarına yansıyabilir. Bu nedenle subay yetiştirme modeli, askerî yeterlilik ile millî sorumluluk bilincini birbirinden ayrı düşünmeden, bunları etik değerler ve hukuki çerçeveyle birlikte geliştirmelidir. Böylece vatan savunmasının taşıdığı tarihsel ve toplumsal anlam, yalnızca bir söylem olarak kalmayıp mesleğin gerektirdiği bilinçli ve sorumlu davranışlarla bütünleşebilir.

6.2. Askerî Liselerin Kapatılmasının ve Yeniden Açılmasının Subay Yetiştirme Sürecine Etkileri

Askerî liseler, Türkiye’de uzun yıllar boyunca subay yetiştirme sisteminin ilk aşamalarından birini oluşturmuş, öğrencilerin askerî eğitimle erken yaşta tanışmasını ve harp okullarına yönelik bir hazırlık sürecinden geçmesini sağlamıştır. Bu okullar, akademik eğitimin yanı sıra disiplin, sorumluluk, dayanışma ve kurumsal aidiyet gibi değerlerin kazandırıldığı kurumlar olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, askerî liselerin subay yetiştirme sürecindeki rolü yalnızca askerî kültürün erken yaşta aktarılmasıyla sınırlı değildir. Bu kurumların eğitim programları, öğrenci seçme yöntemleri, harp okullarıyla ilişkileri ve toplumun farklı kesimlerinden öğrencilere sunduğu fırsatlar da subay yetiştirme modelinin niteliğini doğrudan etkileyen unsurlar arasındadır.

6.3. 2016 Reformu ve Millî Savunma Üniversitesi (MSÜ) Çatısı Altında Yeni Yapılanma

Askerî liselerin 2016 yılında kapatılması, Türkiye'de subay yetiştirme sisteminin yapısında önemli bir değişikliğe yol açmıştır. 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile askerî liseler ve astsubay hazırlama okulları kapatılmış, Millî Savunma Üniversitesi (MSÜ) kurulmuş ve askerî eğitim kurumları yeni bir teşkilatlanma çerçevesine alınmıştır. Bu değişiklikle birlikte subay adaylarının askerî eğitimle tanışma yaşı ve subaylığa hazırlanma biçimi de yeniden şekillenmiştir. Önceki sistemde askerî liseler, öğrencilerin harp okullarına geçiş öncesinde akademik ve askerî disiplinle tanıştığı bir basamak işlevi görürken, yeni sistemde adayların sivil ortaöğretim kurumlarından mezun olduktan sonra harp okullarına başvurması esas alınmıştır. Böylece subay yetiştirme sürecinin başlangıç noktası, erken yaşta askerî eğitimden daha ileri yaşta başlayan yükseköğretim düzeyindeki askerî eğitime doğru kaymıştır.

Askerî liselerin kapatılması ve yeniden açılması meselesi, subay yetiştirme sisteminin yalnızca eğitim süresi bakımından değil, kurumsal yapı, öğrenci profili, mesleki aidiyet ve toplumsal temsil açısından da değerlendirilmesini gerektirmektedir. Askerî liselerin kapatılmasını savunan yaklaşımlar, öğrencilerin henüz erken yaşlarda askerî bir kurumun hiyerarşik yapısı içinde yetişmesinin toplumsal çeşitlilikle ilişkilerini sınırlayabileceğine ve askerî kimliğin çok erken dönemde şekillenmesinin bazı riskler taşıyabileceğine dikkat çekmektedir. Bu bakış açısına göre öğrencilerin önce sivil ortaöğretim kurumlarında eğitim alması, farklı toplumsal çevrelerle etkileşim kurması ve daha sonra kendi tercihleri doğrultusunda askerî eğitime yönelmesi, subay adaylarının daha geniş bir toplumsal deneyim kazanmasına imkân sağlayabilir. 2018 yılında Akademik Yaklaşımlar Dergisi'nde yayımlanan asker-sivil ilişkileri üzerine bir çalışma da askerî liselerin kapatılmasını, askerî eğitime giriş yaşının yükseltilmesi ve orduya katılım kanallarının çeşitlendirilmesiyle birlikte ele almaktadır.

Askerî liselerin kapatılmasının subay yetiştirme sürecindeki olası etkilerinden biri, adayların askerî eğitim öncesinde edindikleri akademik ve sosyal deneyimlerin çeşitlenmesidir. Farklı lise türlerinden mezun olan öğrencilerin harp okullarına başvurabilmesi, subay adaylarının farklı eğitim ortamlarından, sosyal çevrelerden ve bakış açılarından gelmesine olanak tanır. Bu çeşitlilik, geleceğin subaylarının toplumun farklı kesimlerini daha yakından tanımalarına ve farklı insanlarla birlikte çalışma becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Ayrıca öğrencilerin askerî mesleği seçmeden önce sivil eğitim hayatında bulunmaları, subaylık kararını daha bilinçli biçimde vermelerine imkân tanıyabilir. Bununla birlikte, askerî liselerin kapatılmasıyla erken yaşta başlayan askerî hazırlık sürecinin ortadan kalkması, harp okullarının adaylara daha kısa bir süre içinde hem akademik hem de askerî yeterlilik kazandırmasını gerektiren bir dönüşüm yaratmıştır. Bu durum, harp okullarındaki eğitim programlarının kapsamı, yoğunluğu ve öğrencilerin askerî yaşama uyum süreçleri bakımından önem taşımaktadır.

Askerî liselerin kapatılmasını eleştiren yaklaşımlar ise bu kurumların subay adaylarına erken yaşlardan itibaren düzenli bir eğitim ortamı, disiplin anlayışı, takım çalışması ve kurumsal aidiyet kazandırdığı görüşüne dayanmaktadır. Askerî liselerde öğrencilerin askerî kültürle uzun süreli temas kurması, harp okullarına geçişte karşılaşabilecekleri kurumsal düzene önceden aşina olmalarını sağlayabilirdi. Bu açıdan askerî liselerin kapatılması, subay adaylarının askerî eğitimle ilk kez daha ileri bir yaşta tanışmalarına ve harp okullarındaki intibak sürecinin önem kazanmasına yol açmıştır. Ancak erken yaşta askerî eğitim almanın her öğrenci için aynı sonucu doğuracağı söylenemeyeceği gibi, askerî liselerde geçirilen uzun sürenin tek başına daha nitelikli subay yetiştirilmesini garanti ettiği de ileri sürülemez. Subay adaylarının mesleki yeterlilikleri; aldıkları eğitimin niteliği, kişisel gelişimleri, liderlik becerileri, etik anlayışları ve eğitim kurumlarının sağladığı imkânlarla birlikte değerlendirilmelidir.

6.4. Yönetim Yapısındaki Değişimler ve Sivil Denetim Bağlamı

2016 yılında gerçekleştirilen düzenlemeler, askerî eğitim kurumlarının yönetim yapısını da önemli ölçüde değiştirmiştir. 669 sayılı KHK ile askerî liselerin kapatılmasının yanı sıra Millî Savunma Üniversitesi kurulmuş, harp okulları bu üniversite çatısı altında yeniden yapılandırılmıştır. Bu değişiklik, subay yetiştirme sisteminin yalnızca öğrenci kabul sürecini değil, askerî eğitim ile yükseköğretim arasındaki ilişkiyi ve kurumsal yönetim anlayışını da etkilemiştir. Askerî eğitim sistemindeki bu dönüşüm, asker-sivil ilişkileri ve demokratik denetim tartışmalarıyla da bağlantılıdır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nde 2024 yılında yayımlanan çalışma, 15 Temmuz sonrasında askerî okulların kapatılması ve MSÜ'nün kurulmasını asker-sivil ilişkilerindeki kurumsal değişim çerçevesinde incelemektedir. Benzer biçimde, 2026 yılında Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi'nde yayımlanan bir araştırma da askerî eğitim sistemindeki değişiklikleri sivil denetim ve demokratikleşme bağlamında değerlendirmektedir. Bu çalışmalar, askerî liselerin kapatılmasının yalnızca eğitimsel bir karar olarak değil, askerî kurumların devlet yapısı içindeki konumuyla bağlantılı bir dönüşüm olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Askerî liselerin yeniden açılması düşüncesi ise erken yaşta askerî eğitim, mesleki hazırlık ve kurumsal süreklilik gibi unsurlar üzerinden tartışılmaktadır. Bu yaklaşımı savunanlar, subaylık mesleğinin gerektirdiği disiplin, sorumluluk, dayanışma ve liderlik anlayışının daha uzun bir eğitim sürecinde geliştirilebileceğini öne sürebilir. Ayrıca askerî liselerin, askerî eğitim kurumları arasında süreklilik sağlayan bir basamak oluşturabileceği ve harp okullarına yönelik akademik hazırlığın daha sistemli biçimde yürütülmesine katkıda bulunabileceği değerlendirilebilir. Bununla birlikte, yeniden açılacak askerî liselerin geçmişteki modellerin doğrudan tekrarı biçiminde yapılandırılması, günümüzün eğitim ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilir. Böyle bir modelin gündeme gelmesi hâlinde öğrencilerin yaşlarına uygun gelişim ihtiyaçları, sivil eğitim müfredatıyla uyum, farklı toplumsal kesimlere erişim, öğrenci hakları ve eğitim kurumlarının denetlenebilirliği gibi konuların dikkate alınması gerekir.

6.5. Toplumsal Temsil, Fırsat Eşitliği ve Liyakat Dengesi

Bu tartışmanın önemli boyutlarından biri de askerî liselerin yeniden açılmasının subay adaylarının toplumsal temsiline ve fırsat eşitliğine nasıl yansıyacağıdır. Askerî liselere erken yaşta kabul, öğrencilerin gelecekteki meslek seçimlerini henüz gelişimlerinin erken dönemlerinde askerî kariyer yönünde şekillendirebilir. Bu nedenle böyle bir eğitim modelinin, öğrencilerin ilerleyen yıllarda farklı mesleklere yönelme imkânlarını ve kişisel tercihlerini ne ölçüde koruyacağı değerlendirilmelidir. Öte yandan askerî liselerin yalnızca belirli bölgelerden veya toplumsal çevrelerden öğrenci kabul etmesi, subay kadrolarının toplumsal çeşitliliğini sınırlama riski taşıyabilir. Bu nedenle askerî liselerin yeniden açılması tartışmasında, öğrenci kabulünde liyakat ve eşitlik ilkelerinin nasıl sağlanacağı, eğitim imkânlarına erişimde ekonomik ve coğrafi farklılıkların nasıl ele alınacağı ve öğrencilerin sivil toplumla bağlarının nasıl korunacağı temel meseleler arasında yer almaktadır. Askerî eğitim sisteminin toplumun tüm kesimlerine açık olması ve öğrencilerin farklı çevrelerden gelen bireylerle etkileşim kurabilmesi, subayların görev yapacakları toplumun yapısını tanımaları bakımından önemlidir.

Öte yandan, askerî liselerin kapatılmasının ardından oluşturulan sistemin başarısı, yalnızca askerî liselerin yokluğuyla veya harp okullarına kabul edilen öğrenci sayısıyla ölçülemez. Yeni sistemin değerlendirilmesinde adayların akademik yeterlilikleri, askerî eğitime uyumları, liderlik gelişimleri, meslek etiği ve mezuniyet sonrası görev performansları gibi birden fazla ölçüt göz önünde bulundurulmalıdır. Millî Savunma Bakanlığının 2026 yılı askerî öğrenci teminine ilişkin duyuruları, harp okullarına öğrenci alımının günümüzde de sınav ve seçim aşamaları üzerinden sürdürüldüğünü göstermektedir. Bu durum, askerî liseler kapatılmış olsa da subay yetiştirme sürecinin sona ermediğini; aksine farklı bir eğitim ve öğrenci temin modeliyle devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak askerî liselerin kapatılması ve yeniden açılması, geçmişteki askerî eğitim anlayışı ile günümüzün yükseköğretim, toplumsal temsil ve kurumsal denetim ihtiyaçları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini gerektiren çok boyutlu bir konudur. Askerî liselerin erken yaşta disiplin ve mesleki hazırlık sağlama potansiyeli ile sivil eğitim ortamının sunduğu toplumsal çeşitlilik ve bireysel tercih imkânları arasında bir denge kurulması gerekmektedir. Bu nedenle tartışma, askerî liselerin yalnızca yeniden açılıp açılmaması üzerinden değil, subay yetiştirme sürecinin hangi yaşta başlaması gerektiği, hangi eğitim modelinin daha nitelikli ve sorumlu subaylar yetiştirebileceği ve askerî eğitimin demokratik toplum yapısıyla nasıl uyumlu hâle getirileceği üzerinden yürütülmelidir. Böyle bir değerlendirme, askerî eğitimde kurumsal sürekliliğin korunması ile çağın gerektirdiği eğitim anlayışının geliştirilmesini birlikte ele almaya imkân tanıyacaktır.

7. Askerî Liselerin Kapatılmasının ve Yeniden Açılmasının Subay Yetiştirme Sürecine Etkileri

Askerî liseler, Türkiye'de uzun yıllar boyunca subay yetiştirme sisteminin ilk aşamalarından birini oluşturmuş, öğrencilerin askerî eğitimle erken yaşta tanışmasını ve harp okullarına yönelik bir hazırlık sürecinden geçmesini sağlamıştır. Bu okullar, akademik eğitimin yanı sıra disiplin, sorumluluk, dayanışma ve kurumsal aidiyet gibi değerlerin kazandırıldığı kurumlar olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, askerî liselerin subay yetiştirme sürecindeki rolü yalnızca askerî kültürün erken yaşta aktarılmasıyla sınırlı değildir. Bu kurumların eğitim programları, öğrenci seçme yöntemleri, harp okullarıyla ilişkileri ve toplumun farklı kesimlerinden öğrencilere sunduğu fırsatlar da subay yetiştirme modelinin niteliğini doğrudan etkileyen unsurlar arasındadır.

Askerî liselerin 2016 yılında kapatılması, Türkiye'de subay yetiştirme sisteminin yapısında önemli bir değişikliğe yol açmıştır. 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile askerî liseler ve astsubay hazırlama okulları kapatılmış, Millî Savunma Üniversitesi (MSÜ) kurulmuş ve askerî eğitim kurumları yeni bir teşkilatlanma çerçevesine alınmıştır. Bu değişiklikle birlikte subay adaylarının askerî eğitimle tanışma yaşı ve subaylığa hazırlanma biçimi de yeniden şekillenmiştir. Önceki sistemde askerî liseler, öğrencilerin harp okullarına geçiş öncesinde akademik ve askerî disiplinle tanıştığı bir basamak işlevi görürken, yeni sistemde adayların sivil ortaöğretim kurumlarından mezun olduktan sonra harp okullarına başvurması esas alınmıştır. Böylece subay yetiştirme sürecinin başlangıç noktası, erken yaşta askerî eğitimden daha ileri yaşta başlayan yükseköğretim düzeyindeki askerî eğitime doğru kaymıştır.

Askerî liselerin kapatılması ve yeniden açılması meselesi, subay yetiştirme sisteminin yalnızca eğitim süresi bakımından değil, kurumsal yapı, öğrenci profili, mesleki aidiyet ve toplumsal temsil açısından da değerlendirilmesini gerektirmektedir. Askerî liselerin kapatılmasını savunan yaklaşımlar, öğrencilerin henüz erken yaşlarda askerî bir kurumun hiyerarşik yapısı içinde yetişmesinin toplumsal çeşitlilikle ilişkilerini sınırlayabileceğine ve askerî kimliğin çok erken dönemde şekillenmesinin bazı riskler taşıyabileceğine dikkat çekmektedir. Bu bakış açısına göre öğrencilerin önce sivil ortaöğretim kurumlarında eğitim alması, farklı toplumsal çevrelerle etkileşim kurması ve daha sonra kendi tercihleri doğrultusunda askerî eğitime yönelmesi, subay adaylarının daha geniş bir toplumsal deneyim kazanmasına imkân sağlayabilir. 2018 yılında Akademik Yaklaşımlar Dergisi'nde yayımlanan asker-sivil ilişkileri üzerine bir çalışma da askerî liselerin kapatılmasını, askerî eğitime giriş yaşının yükseltilmesi ve orduya katılım kanallarının çeşitlendirilmesiyle birlikte ele almaktadır.

Askerî liselerin kapatılmasının subay yetiştirme sürecindeki olası etkilerinden biri, adayların askerî eğitim öncesinde edindikleri akademik ve sosyal deneyimlerin çeşitlenmesidir. Farklı lise türlerinden mezun olan öğrencilerin harp okullarına başvurabilmesi, subay adaylarının farklı eğitim ortamlarından, sosyal çevrelerden ve bakış açılarından gelmesine olanak tanır. Bu çeşitlilik, geleceğin subaylarının toplumun farklı kesimlerini daha yakından tanımalarına ve farklı insanlarla birlikte çalışma becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Ayrıca öğrencilerin askerî mesleği seçmeden önce sivil eğitim hayatında bulunmaları, subaylık kararını daha bilinçli biçimde vermelerine imkân tanıyabilir. Bununla birlikte, askerî liselerin kapatılmasıyla erken yaşta başlayan askerî hazırlık sürecinin ortadan kalkması, harp okullarının adaylara daha kısa bir süre içinde hem akademik hem de askerî yeterlilik kazandırmasını gerektiren bir dönüşüm yaratmıştır. Bu durum, harp okullarındaki eğitim programlarının kapsamı, yoğunluğu ve öğrencilerin askerî yaşama uyum süreçleri bakımından önem taşımaktadır.

Askerî liselerin kapatılmasını eleştiren yaklaşımlar ise bu kurumların subay adaylarına erken yaşlardan itibaren düzenli bir eğitim ortamı, disiplin anlayışı, takım çalışması ve kurumsal aidiyet kazandırdığı görüşüne dayanmaktadır. Askerî liselerde öğrencilerin askerî kültürle uzun süreli temas kurması, harp okullarına geçişte karşılaşabilecekleri kurumsal düzene önceden aşina olmalarını sağlayabilirdi. Bu açıdan askerî liselerin kapatılması, subay adaylarının askerî eğitimle ilk kez daha ileri bir yaşta tanışmalarına ve harp okullarındaki intibak sürecinin önem kazanmasına yol açmıştır. Ancak erken yaşta askerî eğitim almanın her öğrenci için aynı sonucu doğuracağı söylenemeyeceği gibi, askerî liselerde geçirilen uzun sürenin tek başına daha nitelikli subay yetiştirilmesini garanti ettiği de ileri sürülemez. Subay adaylarının mesleki yeterlilikleri; aldıkları eğitimin niteliği, kişisel gelişimleri, liderlik becerileri, etik anlayışları ve eğitim kurumlarının sağladığı imkânlarla birlikte değerlendirilmelidir.

7.1. Kurumsal Yapı, Yönetim ve Sivil Denetim Boyutu

7.1.1. MSÜ Çatısı Altında Yeniden Yapılanma

2016 yılında gerçekleştirilen düzenlemeler, askerî eğitim kurumlarının yönetim yapısını da önemli ölçüde değiştirmiştir. 669 sayılı KHK ile askerî liselerin kapatılmasının yanı sıra Millî Savunma Üniversitesi kurulmuş, harp okulları bu üniversite çatısı altında yeniden yapılandırılmıştır. Bu değişiklik, subay yetiştirme sisteminin yalnızca öğrenci kabul sürecini değil, askerî eğitim ile yükseköğretim arasındaki ilişkiyi ve kurumsal yönetim anlayışını da etkilemiştir. Askerî eğitim sistemindeki bu dönüşüm, asker-sivil ilişkileri ve demokratik denetim tartışmalarıyla da bağlantılıdır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nde 2024 yılında yayımlanan çalışma, 15 Temmuz sonrasında askerî okulların kapatılması ve MSÜ'nün kurulmasını asker-sivil ilişkilerindeki kurumsal değişim çerçevesinde incelemektedir. Benzer biçimde, 2026 yılında Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi'nde yayımlanan bir araştırma da askerî eğitim sistemindeki değişiklikleri sivil denetim ve demokratikleşme bağlamında değerlendirmektedir. Bu çalışmalar, askerî liselerin kapatılmasının yalnızca eğitimsel bir karar olarak değil, askerî kurumların devlet yapısı içindeki konumuyla bağlantılı bir dönüşüm olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Askerî liselerin yeniden açılması düşüncesi ise erken yaşta askerî eğitim, mesleki hazırlık ve kurumsal süreklilik gibi unsurlar üzerinden tartışılmaktadır. Bu yaklaşımı savunanlar, subaylık mesleğinin gerektirdiği disiplin, sorumluluk, dayanışma ve liderlik anlayışının daha uzun bir eğitim sürecinde geliştirilebileceğini öne sürebilir. Ayrıca askerî liselerin, askerî eğitim kurumları arasında süreklilik sağlayan bir basamak oluşturabileceği ve harp okullarına yönelik akademik hazırlığın daha sistemli biçimde yürütülmesine katkıda bulunabileceği değerlendirilebilir. Bununla birlikte, yeniden açılacak askerî liselerin geçmişteki modellerin doğrudan tekrarı biçiminde yapılandırılması, günümüzün eğitim ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilir. Böyle bir modelin gündeme gelmesi hâlinde öğrencilerin yaşlarına uygun gelişim ihtiyaçları, sivil eğitim müfredatıyla uyum, farklı toplumsal kesimlere erişim, öğrenci hakları ve eğitim kurumlarının denetlenebilirliği gibi konuların dikkate alınması gerekir.

Bu tartışmanın önemli boyutlarından biri de askerî liselerin yeniden açılmasının subay adaylarının toplumsal temsiline ve fırsat eşitliğine nasıl yansıyacağıdır. Askerî liselere erken yaşta kabul, öğrencilerin gelecekteki meslek seçimlerini henüz gelişimlerinin erken dönemlerinde askerî kariyer yönünde şekillendirebilir. Bu nedenle böyle bir eğitim modelinin, öğrencilerin ilerleyen yıllarda farklı mesleklere yönelme imkânlarını ve kişisel tercihlerini ne ölçüde koruyacağı değerlendirilmelidir. Öte yandan askerî liselerin yalnızca belirli bölgelerden veya toplumsal çevrelerden öğrenci kabul etmesi, subay kadrolarının toplumsal çeşitliliğini sınırlama riski taşıyabilir. Bu nedenle askerî liselerin yeniden açılması tartışmasında, öğrenci kabulünde liyakat ve eşitlik ilkelerinin nasıl sağlanacağı, eğitim imkânlarına erişimde ekonomik ve coğrafi farklılıkların nasıl ele alınacağı ve öğrencilerin sivil toplumla bağlarının nasıl korunacağı temel meseleler arasında yer almaktadır. Askerî eğitim sisteminin toplumun tüm kesimlerine açık olması ve öğrencilerin farklı çevrelerden gelen bireylerle etkileşim kurabilmesi, subayların görev yapacakları toplumun yapısını tanımaları bakımından önemlidir.

7.2. Mevcut Temin Modeli ve Üniversite Süreci (MSÜ)

Öte yandan, askerî liselerin kapatılmasının ardından oluşturulan sistemin başarısı, yalnızca askerî liselerin yokluğuyla veya harp okullarına kabul edilen öğrenci sayısıyla ölçülemez. Yeni sistemin değerlendirilmesinde adayların akademik yeterlilikleri, askerî eğitime uyumları, liderlik gelişimleri, meslek etiği ve mezuniyet sonrası görev performansları gibi birden fazla ölçüt göz önünde bulundurulmalıdır. Millî Savunma Bakanlığının 2026 yılı askerî öğrenci teminine ilişkin duyuruları, harp okullarına öğrenci alımının günümüzde de sınav ve seçim aşamaları üzerinden sürdürüldüğünü göstermektedir. Bu durum, askerî liseler kapatılmış olsa da subay yetiştirme sürecinin sona ermediğini; aksine farklı bir eğitim ve öğrenci temin modeliyle devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak askerî liselerin kapatılması ve yeniden açılması, geçmişteki askerî eğitim anlayışı ile günümüzün yükseköğretim, toplumsal temsil ve kurumsal denetim ihtiyaçları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini gerektiren çok boyutlu bir konudur. Askerî liselerin erken yaşta disiplin ve mesleki hazırlık sağlama potansiyeli ile sivil eğitim ortamının sunduğu toplumsal çeşitlilik ve bireysel tercih imkânları arasında bir denge kurulması gerekmektedir. Bu nedenle tartışma, askerî liselerin yalnızca yeniden açılıp açılmaması üzerinden değil, subay yetiştirme sürecinin hangi yaşta başlaması gerektiği, hangi eğitim modelinin daha nitelikli ve sorumlu subaylar yetiştirebileceği ve askerî eğitimin demokratik toplum yapısıyla nasıl uyumlu hâle getirileceği üzerinden yürütülmelidir. Böyle bir değerlendirme, askerî eğitimde kurumsal sürekliliğin korunması ile çağın gerektirdiği eğitim anlayışının geliştirilmesini birlikte ele almaya imkân tanıyacaktır.

Gündem Maddesine Dair Cevaplanması Gereken Sorular

1-Osmanlı döneminden günümüze uzanan askerî eğitim anlayışının hangi yönleri korunmalı, hangileri günümüzün askerî ve akademik ihtiyaçları doğrultusunda yeniden değerlendirilmelidir?

2-Türkiye'nin tarihsel askerî eğitim tecrübesi, çağdaş subay yetiştirme modelinin oluşturulmasında nasıl bir yol gösterici olarak kullanılabilir?

3-Harp okullarına öğrenci kabulünde liyakat ilkesinin korunması ve dış etkilerin önlenmesi için seçim süreçleri hangi ölçütlere dayanmalıdır?

4-Geçmişte askerî kurumlara yönelik ortaya çıkan örgütsel yapılanma iddiaları göz önünde bulundurulduğunda, öğrenci kabulünde güvenlik denetimi ile bireysel hak ve özgürlükler arasında nasıl bir denge kurulmalıdır?

5-Harp okullarına öğrenci kabulünde akademik başarı, fiziksel yeterlilik ve liderlik becerileri arasında nasıl bir değerlendirme dengesi kurulmalıdır?

6-Harp okullarında askerî eğitim ile üniversite düzeyindeki akademik eğitimin dengeli biçimde yürütülmesi için müfredat nasıl yapılandırılmalıdır?

7-Yapay zekâ, siber güvenlik ve gelişen savunma teknolojileri gibi alanların subay eğitimine dâhil edilmesi, geleneksel askerî eğitim anlayışını nasıl dönüştürmelidir?

8-Harp okullarında vatan sevgisi, millî sorumluluk ve görev bilinci gibi değerlerin öğrencilere kazandırılmasında hangi eğitim yaklaşımları benimsenmelidir?

9-Askerî liselerin yeniden açılması gündeme geldiğinde, geçmişteki eğitim modelinin hangi yönleri korunmalı, hangi yönleri günümüzün eğitim, fırsat eşitliği ve denetim anlayışına göre değiştirilmelidir?

KAYNAKÇA

Bilgin, N. (2021). “Osmanlı Devleti’nde Mekteb-i Harbiye.” Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi, 3(5). DergiPark

Eser, G. (2012). “Türkiye’de Modern Bilimlerin Eğitiminde Mekteb-i Harbiye Örneği.” Osmanlı Bilimi Araştırmaları, 13(2). DergiPark

Derin, S. Y. (2025). “Erkan-ı Harbiye’nin Kuruluşundan Müstakil Hale Gelinen 1908’e Kadar Müfredatların Eğitimsel Analizleri.” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. DergiPark

Kırılmaz, O. & Özmen, İ. “Kara Harp Okulunda Eğitim Öğretim Gören Öğrencilerin Başarı Durumunu Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Yöntemlerle Tespit Edilmesi.” Savunma Bilimleri Dergisi, 4(1). DergiPark

Karslı, N. (2019). “FETÖ Darbe Girişiminin Gençlerin Din ve Cemaat Algısı Üzerindeki Etkisi.” Bilimname, (37). DergiPark

Türkiye Büyük Millet Meclisi. 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonu Tutanakları. TBMM Tutanakları

Önder, E. & Petek, H. (2019). “Lise Öğrencilerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarına İlişkin Fırsat ve İmkân Eşitliği Algıları.” Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. DergiPark

İnan, M. & Demir, M. (2018). “Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Kamu Politikaları: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme.” Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Dergisi. DergiPark

Kırılmaz, O. & Özmen, İ. “Kara Harp Okulunda Eğitim Öğretim Gören Öğrencilerin Başarı Durumunu Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Yöntemlerle Tespit Edilmesi.” Savunma Bilimleri Dergisi. DergiPark